

Trh práce a krize v Moravskoslezském kraji

Ivana Foldynová¹, Igor Ivan², Lubor Tvrdý³

Abstrakt

Článek se snaží zhodnotit vývoj na trhu práce v jednom z nejprůmyslovějších krajů České republiky. Zaměříme se na období posledních desetiletí, které je poznamenáno rozsáhlou ekonomickou transformací tohoto regionu. Kombinací zdrojů dat o trhu práce (Český statistický úřad, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo financí) je charakterizován vývoj jak v minulosti, tak i v aktuálním období finanční krize a následné hospodářské recese. Hlavními sledovanými znaky je struktura zaměstnanosti, vývoj obsazených pracovních míst, či míra nezaměstnanosti v kraji. Dopady krize v kraji jsou pak studovány na prostorové úrovni správních obvodů obcí s rozšířenou působností a to v období od srpna 2008 do ledna roku 2009. Jako hlavní faktory slouží relativní roční difference počtu volných pracovních míst a počtu uchazečů o zaměstnání.

1 Úvod

Z geomorfologického hlediska zahrnuje Moravskoslezský kraj pohoří Hrubého a Nízkého Jeseníku, Oderských vrchů, Moravskoslezských Beskyd, ale také sníženiny Opavské nížiny, Ostravské pánve a Moravské brány. Tento kraj disponuje velkým přírodním bohatstvím (např. chráněné krajinné oblasti Moravskoslezské Beskydy, Jeseníky a Poodří) a zásobami nerostných surovin, zejména černého uhlí a zemního plynu.

Moravskoslezský kraj se rozkládá na území o rozloze 5 535 km² a zahrnuje 299 obcí (k 1. 1. 2007), 30 pověřených obecních úřadů, 22 obcí s rozšířenou působností, 6 okresů a 3 statutární města. Tento kraj je jedním z nejlidnatějších krajů České republiky a díky velmi nízkému počtu sídel se vyznačuje také poměrně vysokou hustotou zalidnění (227,2 obyvatel/km² v roce 2005). Mezi nejhustěji zalidněné oblasti patří okolí měst Ostrava, Havířov, Karviná a Frýdek-Místek. Naopak nejméně zalidněným okresem je okres Bruntál a to i přes to, že je rozlohou největším okresem kraje. Více než polovina území kraje je využívána pro zemědělské účely a také cca 35 % jeho rozlohy pokrývají lesy.

Z historického hlediska nabyt region, na jehož území se kraj nachází, svého největšího významu v 19. století, kdy patřil mezi nejvýznamnější průmyslové lokality Evropy. Průmysl byl zaměřen zejména na těžbu černého uhlí, těžký průmysl a hutnictví. Těžba uhlí byla na počátku 90. let výrazně omezena, přesto se i dnes v těžbě pokračuje a i v současné době je kraj stále významnou průmyslovou lokalitou. Omezení průmyslové výroby a těžby vedlo k nárůstu nezaměstnanosti, na

¹ PROCES - Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o. Ostrava

² VŠB-TU Ostrava, Hornicko-geologická fakulta, Institut geoinformatiky

³ VŠB-TU Ostrava, Ekonomická fakulta, Katedra regionální a environmentální ekonomiky

druhou stranu ke zlepšení stavu životního prostředí, které bylo průmyslem velmi zdevastováno.

V Moravskoslezském kraji žilo k 31. 12. 2006 celkem 1 249 290 obyvatel, což znamenalo 12,1 % z celkového počtu obyvatel České republiky a Moravskoslezský kraj tak byl nejlidnatějším krajem v republice. Od roku 1994 však v kraji dochází k trvalému poklesu počtu obyvatelstva, a to i přesto, že se úbytek po roce 2001 zmírňuje. Mezi lety 1993 až 2006 se počet obyvatel v kraji snížil o 34 217 osob, což v relativním vyjádření znamená 2,7 % a jedná se o největší úbytek obyvatel ze všech krajů ČR ve sledovaném období. Příčinou tohoto poklesu je hlavně klesající míra porodnosti a zvýšená emigrace obyvatel kraje do jiných částí České republiky, zejména díky vysoké míře nezaměstnanosti v kraji.

Od 90. let minulého století převládalo v Moravskoslezském kraji u obyvatelstva staršího 15-ti let střední vzdělání bez maturit. Díky požadavkům trhu práce a jeho zvýšeným nárokům na kvalifikaci a vzdělání se začala vzdělanostní struktura v kraji měnit. V roce 2008 byl sice stále ještě mezi obyvateli staršími 15-ti let nejvyšší podíl osob se středním vzděláním bez maturity, ale oproti roku 1993 poklesl počet osob bez vzdělání a se základním vzděláním. Z pohledu středního vzdělání s maturitou, vyššího odborného a také vysokoškolského vzdělání došlo k nárůstu počtu osob s tímto vzděláním na populaci starší 15-ti let, což je velmi pozitivní.

Podstatnou součástí vzdělanostní struktury každého regionu je vysokoškolské vzdělání. V Moravskoslezském kraji se nacházejí celkem čtyři univerzity. Jedná se o Slezskou univerzitu v Opavě, Ostravskou univerzitu, Vysokou školu báňskou – Technickou univerzitu Ostrava a Vysokou školu podnikání. Kraj se přesto nachází pod úrovní České republiky v podílu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva na obyvatelstvu starším 15-ti let.

Se stále rostoucími nároky trhu práce na úroveň požadovaných znalostí a schopností roste také potřeba se neustále vzdělávat. V současné době existuje mnoho způsobů, jak se dále vzdělávat a mnozí lidé těchto možností pravidelně využívají, nejčastěji se vzdělávají v oblasti informačních technologií (kurzy na ovládnutí počítačových programů) a jazykových kurzů.

2 Vývoj trhu práce

Moravskoslezský kraj prochází velikou transformací od roku 1993, která byla prohloubena recesí v letech 1996-1999. Od roku 2006 se situace stabilizovala a Moravskoslezský kraj se stává jedním z nejrychleji rostoucích krajů po Praze. Stále je však ovlivňován závislostí na hutním průmyslu a v současné době i na automobilovém průmyslu, který se v posledních letech výrazně rozvinul, včetně výroby součástek a i v jiných odvětvích, např. elektrotechnický a plastikářský průmysl.

V období 1995 – 2006 došlo v Moravskoslezském kraji k růstu počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva. K nejvyššímu růstu došlo v okresech Frýdek-

Místek (o 13,3 %) a Nový Jičín (o 11,1 %), přesto byl v roce 2006 nejvyšší podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva v kraji i nadále v okresech Ostrava-město (25,2 %) a Karviná (21,5 %). Jediný okres, který zaznamenal ve sledovaném období pokles ekonomicky aktivního obyvatelstva, byl okres Bruntál, kde došlo k poklesu o 2,4%. Tento okres se také nejméně podílel na celkovém počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva, a to pouhými 8 %.

Vývoj struktury zaměstnanosti v Moravskoslezském kraji v letech 1993 a 2006 nám ukazuje, že k největšímu nárůstu počtu zaměstnaných osob došlo v oblasti obchodu, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží, a to o 11 244 osob, tj. o 2,8 %. Další velké nárůsty se vyskytly v oblastech s kódem K a N (nemovitosti a pronájem, podnikatelské činnosti; zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti) naproti tomu nejvyššího úbytku dosáhla oblast těžby nerostných surovin (snížení počtu pracovníků o 29 325 osob, tj. o 4,8 %) a oblast zpracovatelského průmyslu s poklesem počtu zaměstnaných o 23 514 osob, což znamenalo pokles o 2,1 %. I nadále však v tomto odvětví bylo zaměstnáno nejvíce obyvatel tohoto kraje. Nejnížší počet zaměstnaných osob naproti tomu vykazuje odvětví lesnictví, rybolovu a chovu ryb s pouhým 0,6 % podílem na celkové zaměstnanosti v kraji v roce 2006. (Viz tab. č. 1)

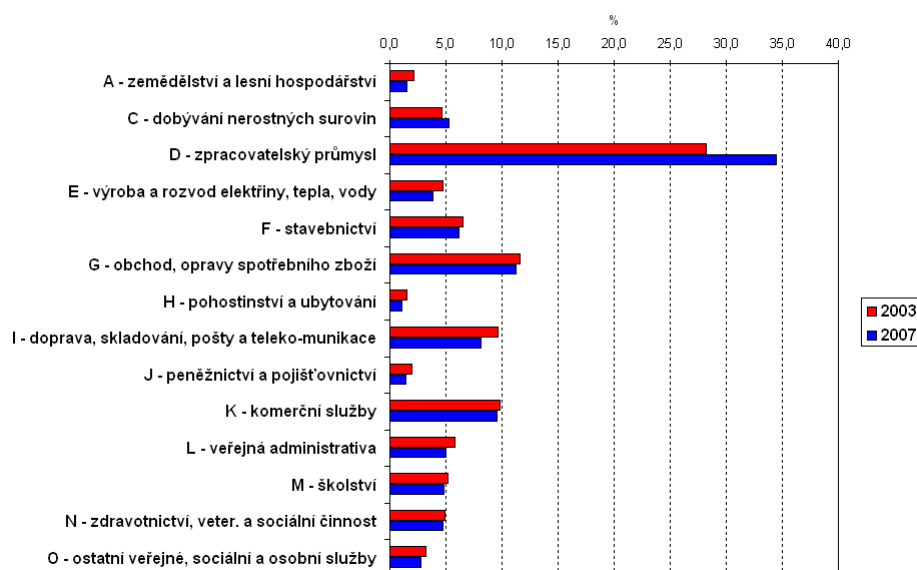
Tabulka 1 – Vývoj struktury zaměstnanosti v Moravskoslezském kraji mezi lety 1993 a 2006

Odvětví		Počet v tis.			Počet v %		
		1993	2006	dif.	1993	2006	dif.
A,B	Zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov	26,988	14,609	-12,379	4,7	2,7	-2,0
C	Těžba nerostných surovin	53,078	23,753	-29,325	9,2	4,4	-4,8
D	Zpracovatelský průmysl	181,918	158,404	-23,514	31,7	29,5	-2,1
E	Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	12,347	9,648	-2,699	2,1	1,8	-0,3
F	Stavebnictví	45,498	44,376	-1,122	7,9	8,3	0,4
G	Obchod, opr. motor. vozidel a spotřebního zboží	57,834	69,077	11,244	10,1	12,9	2,8
H	Ubytování a stravování	14,811	16,243	1,433	2,6	3,0	0,5
I	Doprava, skladování a spoje	44,907	40,876	-4,031	7,8	7,6	-0,2
J	Finanční zprostředkování	4,980	7,409	2,429	0,9	1,4	0,5
K	Nemovitosti a pronájem, podnikatelské činnosti	17,698	27,133	9,435	3,1	5,1	2,0
L	Veřejná správa a obrana, povinné soc. zabezpečení	30,151	30,917	0,766	5,2	5,8	0,5
M	Vzdělávání	31,280	35,252	3,972	5,4	6,6	1,1
N	Zdravotní a sociální péče, veterin. činnosti	30,457	39,734	9,277	5,3	7,4	2,1
O	Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	22,799	19,063	-3,736	4,0	3,6	-0,4
Celkem		574,7	536,5	-38,3	100,0	100,0	0

Zdroj: ČSÚ, VŠPS.

Struktura zaměstnanosti se i výrazně promítla do hrubé přidané hodnoty odvětví. Z následujícího grafu je vidět že podíl zpracovatelského průmyslu přesáhl 30 %. K tomu je nutno podotknout, že v Moravskoslezském kraji výrazně vzrostla hodinová produktivita práce a Moravskoslezský kraj se v roce 2007 umístil hned za Prahu.

Graf 1 - Hrubá přidaná hodnota odvětví

Zdroj: ČSÚ - Regionální účty 2007

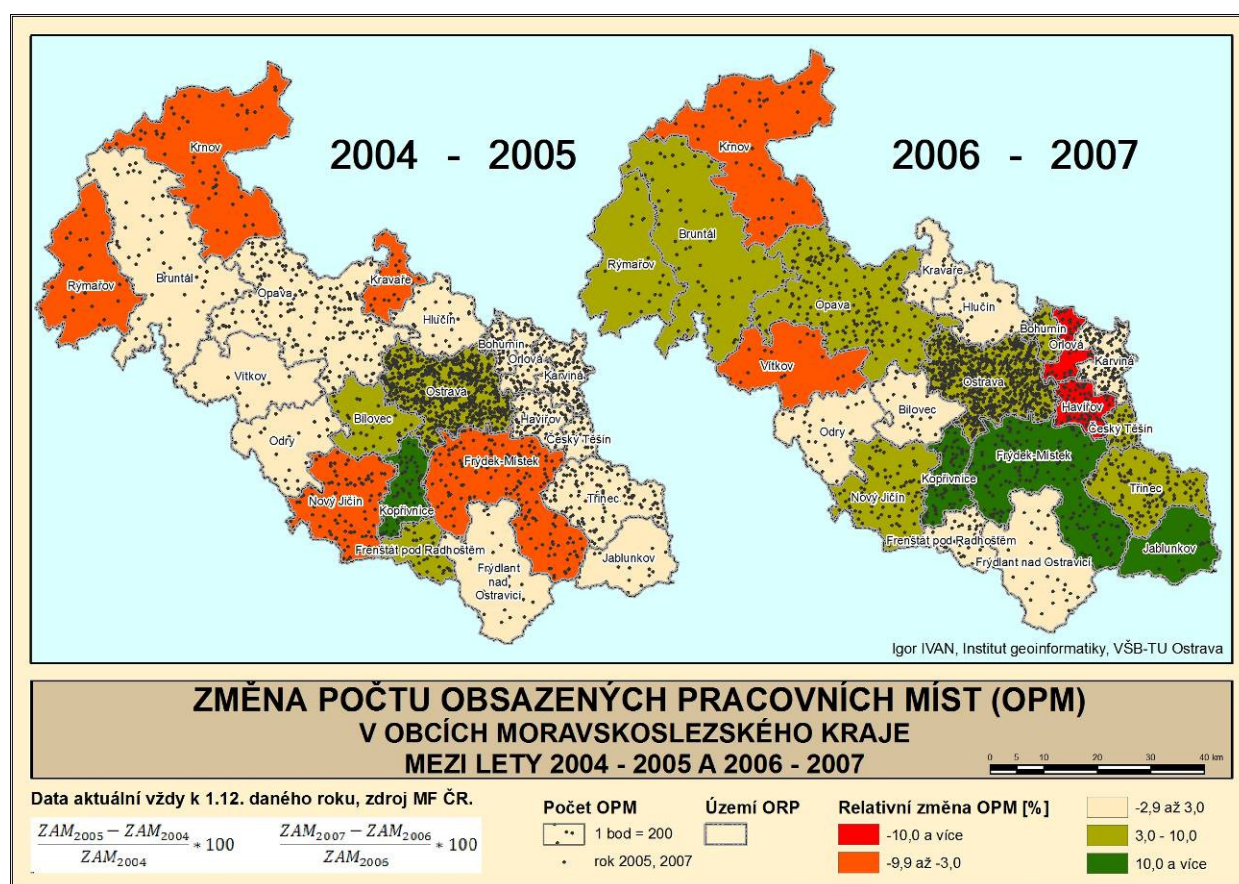
Tyto trendy pokračují i v roce 2008, ve kterém nadále dochází k výraznému vzestupu ve zpracovatelském průmyslu (navýšení o 15,27 tis. zaměstnaných oproti roku 2007). Výrazný vzestup zaznamenalo také finanční zprostředkování (o 3,42 tis), což odpovídá současnému trendu využívání úvěrů a tím života na dluh. Významnější nárůst se objevuje také v ostatních veřejných, sociálních a osobních službách. (Viz tab. č. 2)

Tabulka 2 - Vývoj struktury zaměstnanosti v Moravskoslezském kraji v letech 2007-2008

Odvětví		Počet zaměstnaných (v tis.)			Procenta		
		2007	2008	rozdíl	2007	2008	rozdíl
A,B	Zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov	12,60	12,19	-,42	2,26	2,12	-,14
C	Těžba nerostných surovin	24,23	24,98	,75	4,34	4,34	,00
D	Zpracovatelský průmysl	157,97	173,23	15,27	28,32	30,10	1,78
E	Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	8,48	9,69	1,21	1,52	1,68	,16
F	Stavebnictví	50,73	53,14	2,41	9,09	9,23	,14
G	Obchod, opr. motor. vozidel a spotřeb. zboží	71,62	68,13	-3,48	12,84	11,84	-1,00
H	Ubytování a stravování	15,42	15,20	-,23	2,77	2,64	-,12
I	Doprava, skladování a spoje	41,92	40,14	-1,78	7,51	6,97	-,54
J	Finanční zprostředkování	6,47	9,90	3,42	1,16	1,72	,56
K	Nemovitosti a pronájem, podnik. činnosti	36,68	34,79	-1,88	6,58	6,05	-,53
L	Veřejná správa a obrana, povinné soc. zab.	32,68	32,56	-,12	5,86	5,66	-,20
M	Vzdělávání	35,60	33,83	-1,77	6,38	5,88	-,50
N	Zdravotní a sociální péče, veterin. činnosti	46,68	44,11	-2,57	8,37	7,66	-,70
O	Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	16,39	23,01	6,62	2,94	4,00	1,06
Celkem		557,83	575,56	17,74	100	100	,00

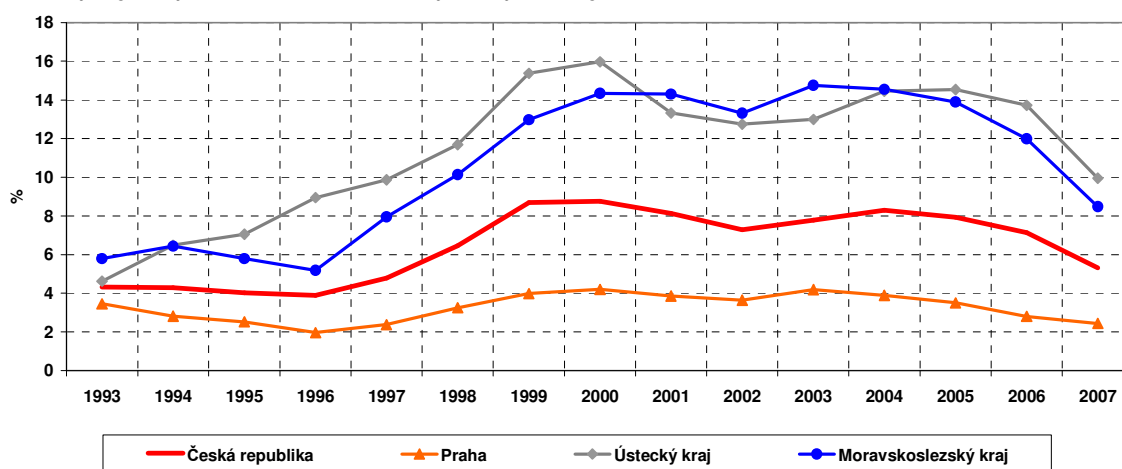
Zdroj: ČSÚ – VŠPS 3. čtvrtletí daného roku

Pokud se zaměříme na prostorovou distribuci pracovních míst v obcích s rozšířenou působností Moravskoslezského kraje, tak třetina pracovních míst je lokalizována v SO ORP Ostrava, přičemž její význam z hlediska nabídky pracovních míst roste. Dalšími významnějšími oblastmi z hlediska zaměstnanosti jsou SO ORP Opava, Karviná a Frýdek-Místek. Změny v distribuci pracovních míst jsou zobrazeny následujícími kartogramy. K výraznému nárůstu obsazených pracovních míst došlo v SO ORP Frýdek-Místek Kopřivnice a Jablunkov. Největší pokles je zaznamenán v periferních oblastech SO ORP Vítkov a Krnov. Nicméně závažnější úbytek je v SO ORP Havířov a Orlová, kde nejsou žádní významnější zaměstnavatelé a většina obyvatel dojíždí za prací do Ostravy, příp. Karviné.

Moravskoslezský kraj spolu s Ústeckým krajem patřily mezi kraje nejvíce postižené strukturální nezaměstnaností, a to i přesto, že v posledních letech došlo k výraznému poklesu míry nezaměstnanosti, jak ukazuje následující graf. Míra nezaměstnanosti od roku 1993 postupně rostla s maximem v roce 2003, pak došlo k výraznému poklesu. Z důvodu srovnatelnosti dat jsou použity data z Výběrového šetření pracovní sil (VŠPS).

Graf 2 - Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných krajích

Zdroj: ČSÚ, VŠPS 1993 – 2007.

Nad průměrnou mírou nezaměstnanosti Moravskoslezského kraje se po celé sledované období pohybovaly okresy Bruntál, Karviná a Ostrava-město. Naopak pod úrovní průměrné míry nezaměstnanosti v kraji se nacházel okres Opava, později také okresy Nový Jičín a Frýdek-Místek, přičemž dlouhodobě na tom byl nejlépe okres Opava, který však byl předstižen nejdříve v roce 2005 okresem Nový Jičín a pak i v roce 2007 okresem Frýdek Místek. V posledních dvou zmíněných okresech došlo k výraznému rozvoji zpracovatelského průmyslu, převážně zaměřeného na automobilový průmysl. Výše uvedená skutečnost je markantně vidět na vstupu nových investorů do připravených průmyslových zón v těchto okresech, které jsou především v oblasti automobilového průmyslu:

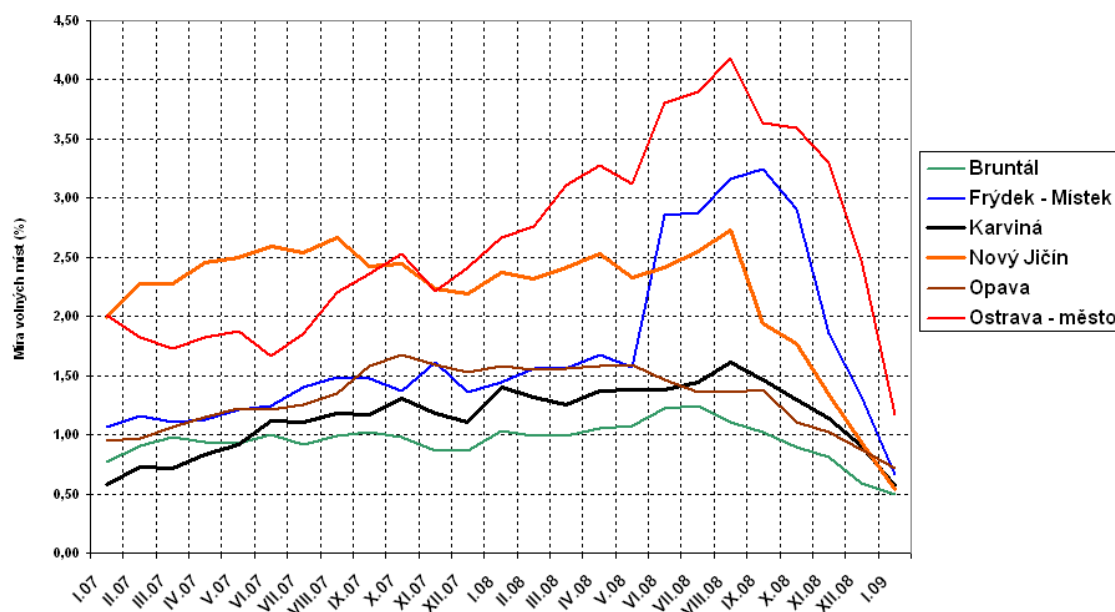
- v rámci průmyslového parku Kopřivnice - firmy Brose CZ spol. s r.o., DURA Automotive Systems CZ, s. r. o., Erich Jaeger, s. r. o. Rieger Automotive International, a. s...
- v rámci průmyslové zóny Mošnov - firmy Behr Ostrava Czech, s.r.o., PLAKOR CZECH, s.r.o., CROMODORA WHEELS s.r.o.
- v areálu průmyslové zóny Nošovice – firmy Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o., Mobis Automotive Czech, s.r.o., Dymos Czech Republic, s.r.o.

V těchto okresech a i v okrese Ostrava – Město dochází od roku 2007 k výraznému nárůstu volných pracovních míst.

3 Dopady krize na Moravskoslezský kraj

Z hlediska neaktuálnosti regionálních dat z ČSÚ (cca půlroční zpoždění) je nutné při analyzování dopadů krize vycházet především z dat úřadů práce, jež mají měsíční periodicitu. Budou využity jak standardní údaje o nezaměstnanosti na úrovni okresu tak i GIS statistiky poskytující informace o prostorových dopadech krize i za nižší jednotky než za okresy, což přispívá k přesnosti vyhodnocování územních dopadů.

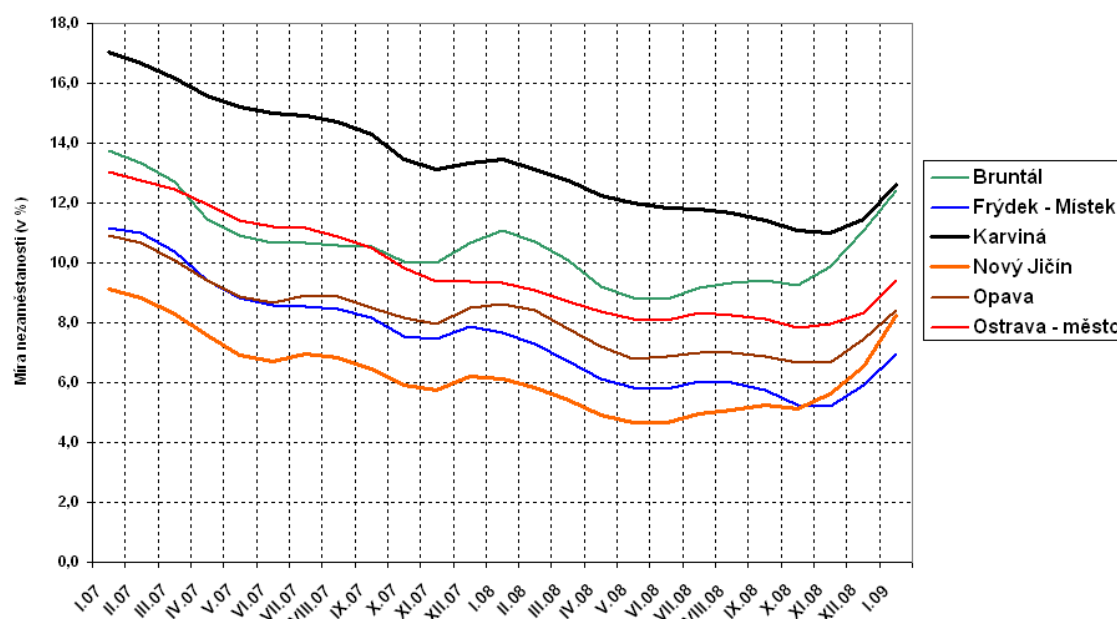
Graf 3 - Vývoj míry volných pracovních míst v okresech Moravskoslezského kraje

Zdroj dat: MPSV, výkaz „Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa“, 2007 – 2009.

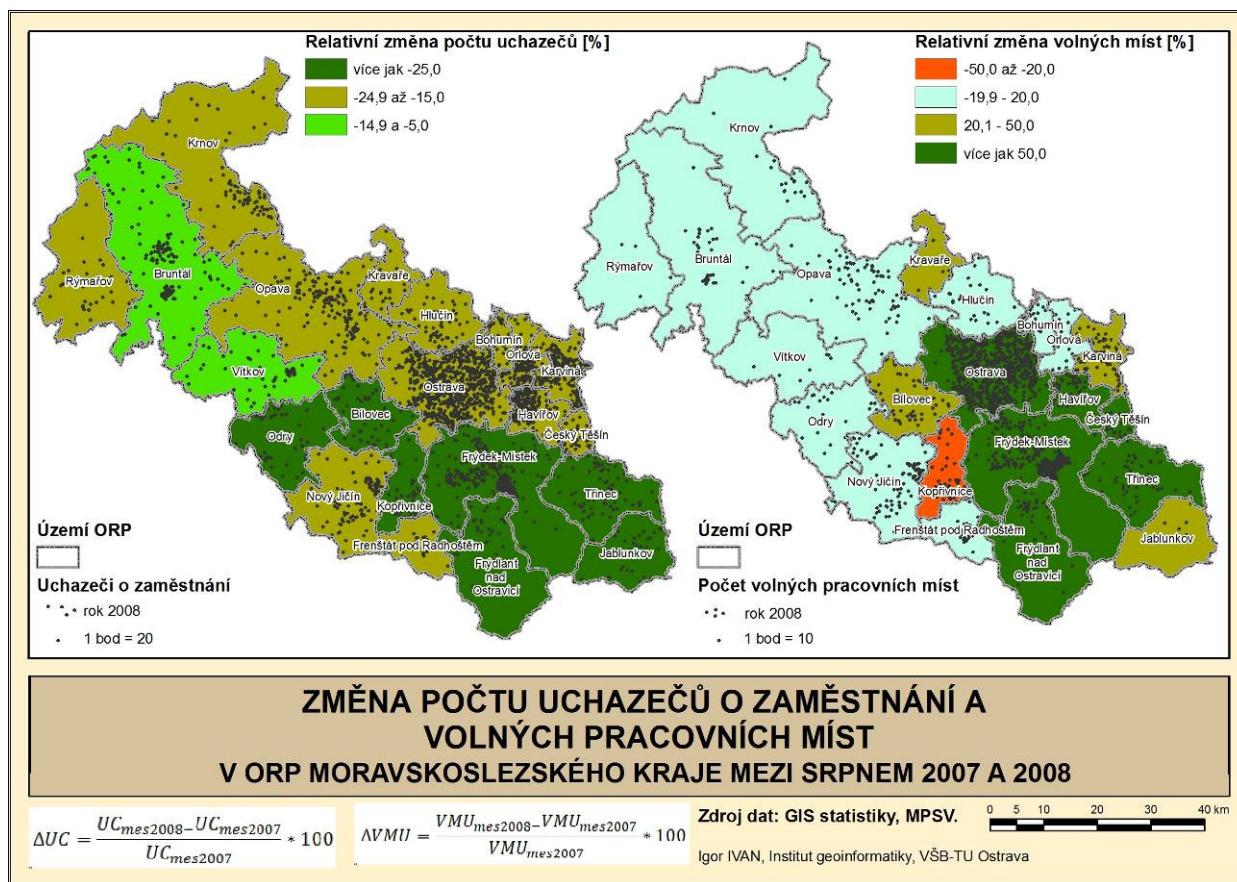
Finanční krize a následná hospodářská recese se nejdříve projevila na prudkém snížení pracovních míst. Od září 2008 dochází ve všech okresech k dramatickému poklesu volných pracovních míst, největší propad je u okresů, kde byla tato nabídka nejvyšší, tzn. okresů Ostrava-město, Nový Jičín a Frýdek-Místek. Po tomto dramatickém poklesu s časovým odstupem dvou měsíců dochází k nárůstu míry nezaměstnanosti. Z tohoto vyplývá, že jako indikátor problému na trhu práce je vhodné používat míru volných pracovních míst, respektive její změnu.

Graf 4 - Vývoj míry nezaměstnanosti v okresech Moravskoslezského kraje.

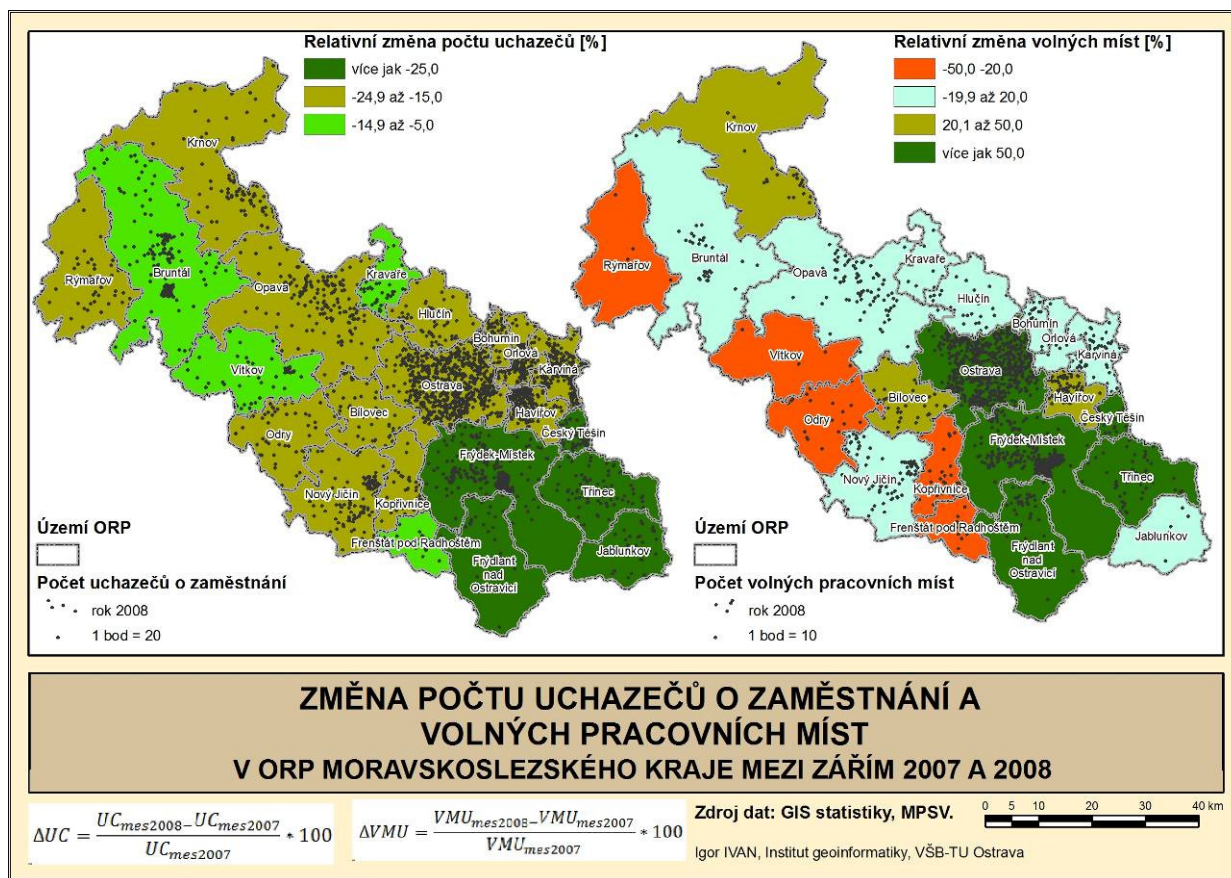

Zdroj dat: MPSV, výkaz „Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa“, 2007 – 2009.

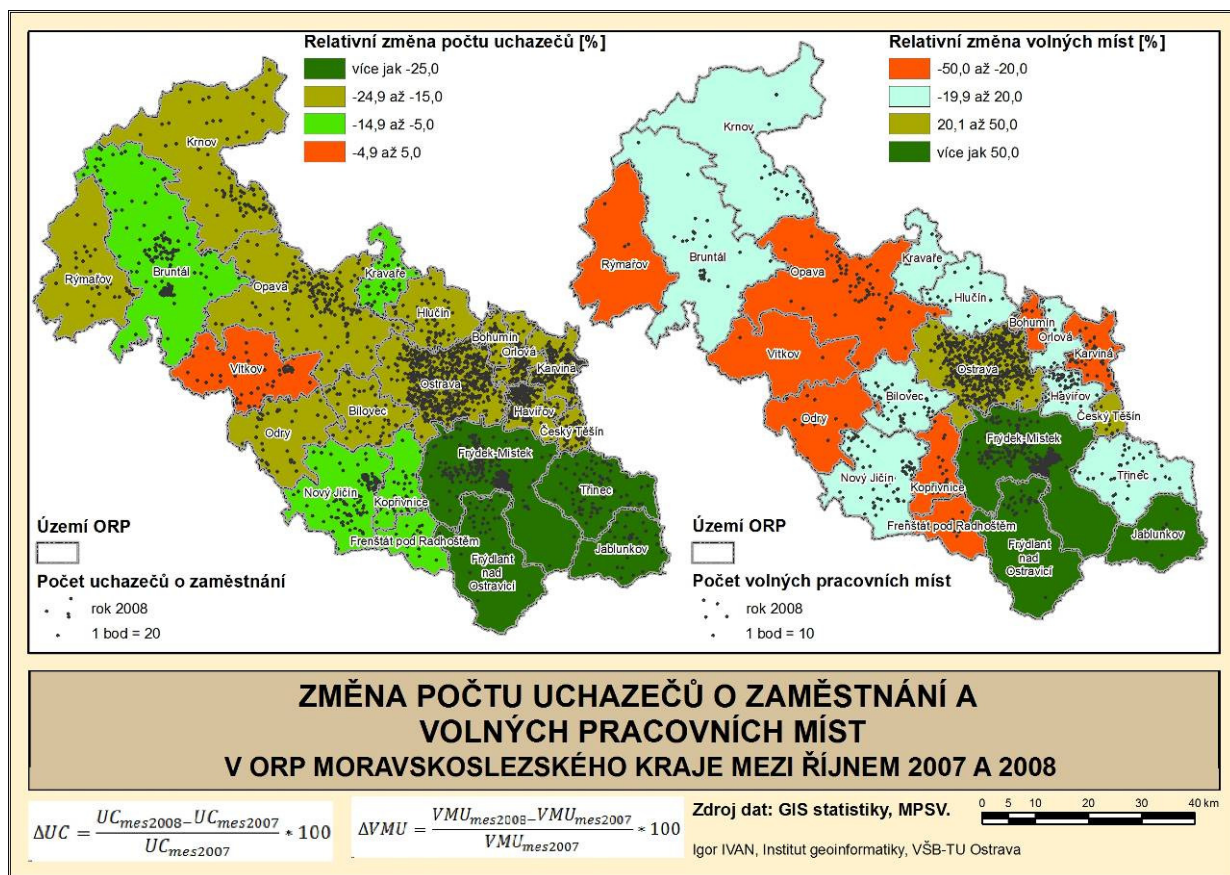
Naši analýzu začínáme srpem 2008, jelikož ještě v tomto období nebyly pozorovány na území MSK dopady krize. Pouze se projevil negativní vliv posilující koruny na firmy, které jsou zaměřeny zejména na export. V okrese Ostrava např. Oděvní podnik a. s. ukončil svou výrobu. Nutno však podotknout, že některé procesy na trhu práce byly již nastartovány dříve a že se obtížně rozlišuje mezi dopadem krize a těmito procesy. Pro analýzu územních dopadů jsme zvolili roční diferenci mezi počtem uchazečů a počtem volných pracovních míst. Důvodem pro výběr indikátoru byla nutnost relativizovat hodnoty pro porovnání území a nezávislost tohoto ukazatele na sezónních vlivech. Pokud bychom v GIS statistikách zvolili standardní ukazatel míry nezaměstnanosti, tak je jeho nevýhodou neaktuální údaj o ekonomické aktivitě z SLDB 2001, který se při jeho konstrukci používá.

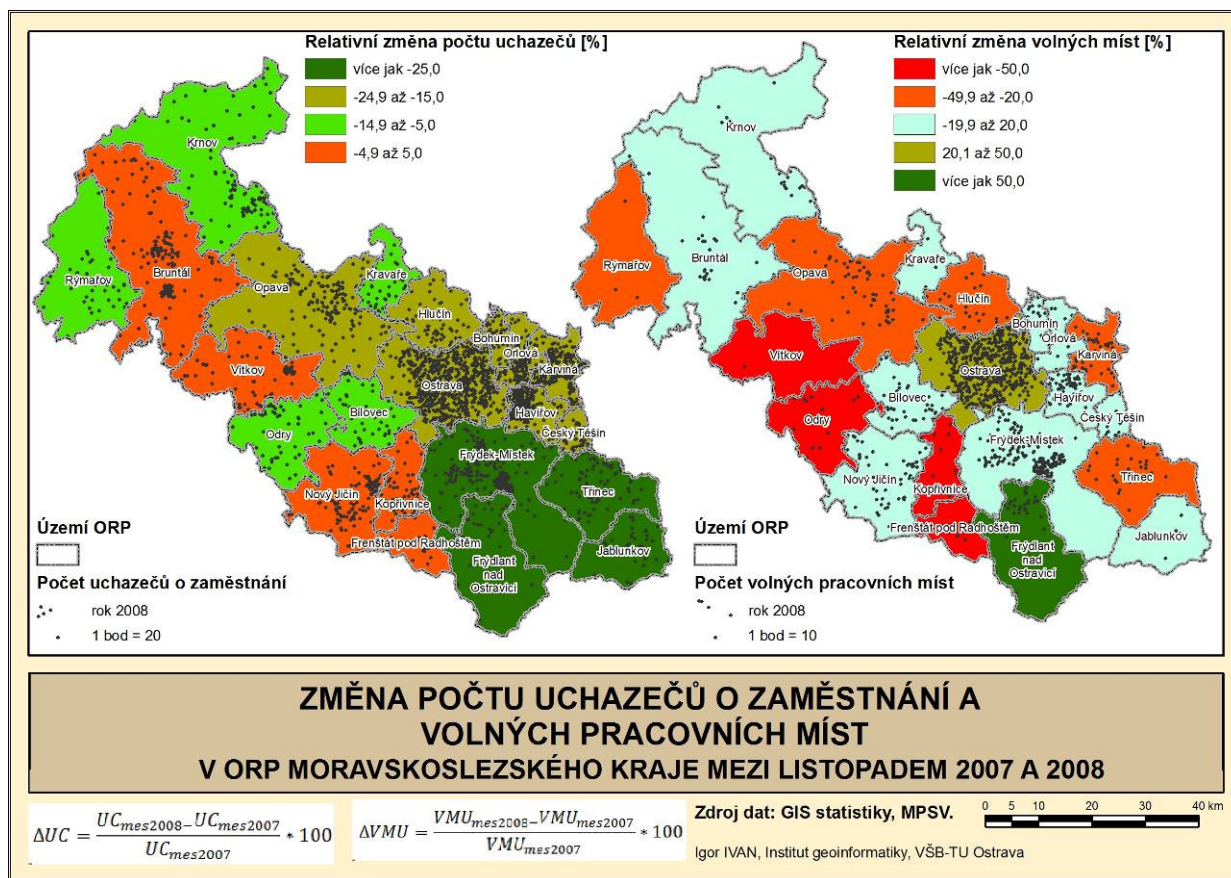
V srpnu dochází k mírnému poklesu volných pracovních míst v západní části kraje, nicméně počet uchazečů oproti předchozímu roku klesal na celém území kraje, nejvíce v jeho jižní části.

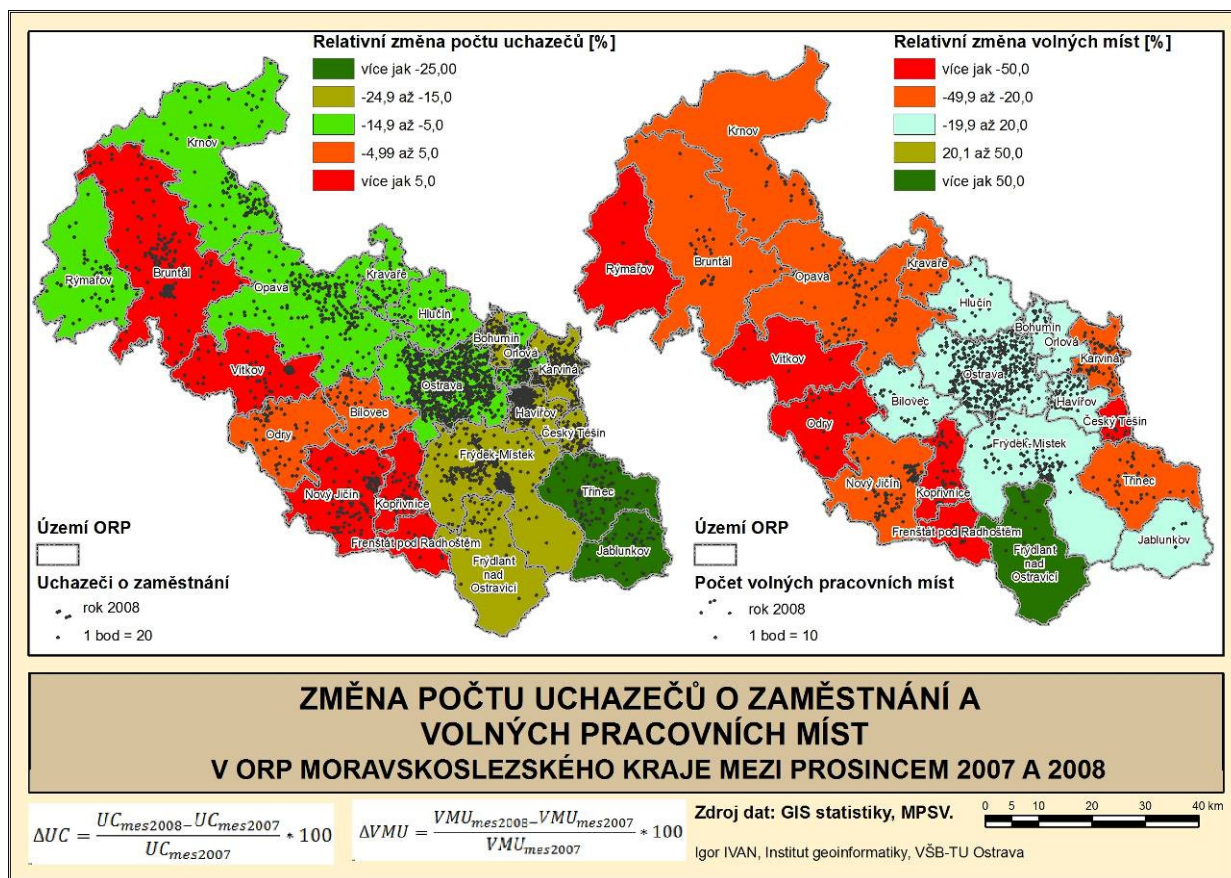
Situace se oproti předchozímu měsíci zhoršuje výraznějším poklesem volných pracovních míst, především v SO ORP Rýmařov, Odry, Vítkov, Kopřivnice a Frenštát pod Radhoštěm, což může indikovat budoucí problémy na trhu práce. Z hlediska počtu uchazečů nadále pokračuje pozitivní trend jejich meziročního poklesu.

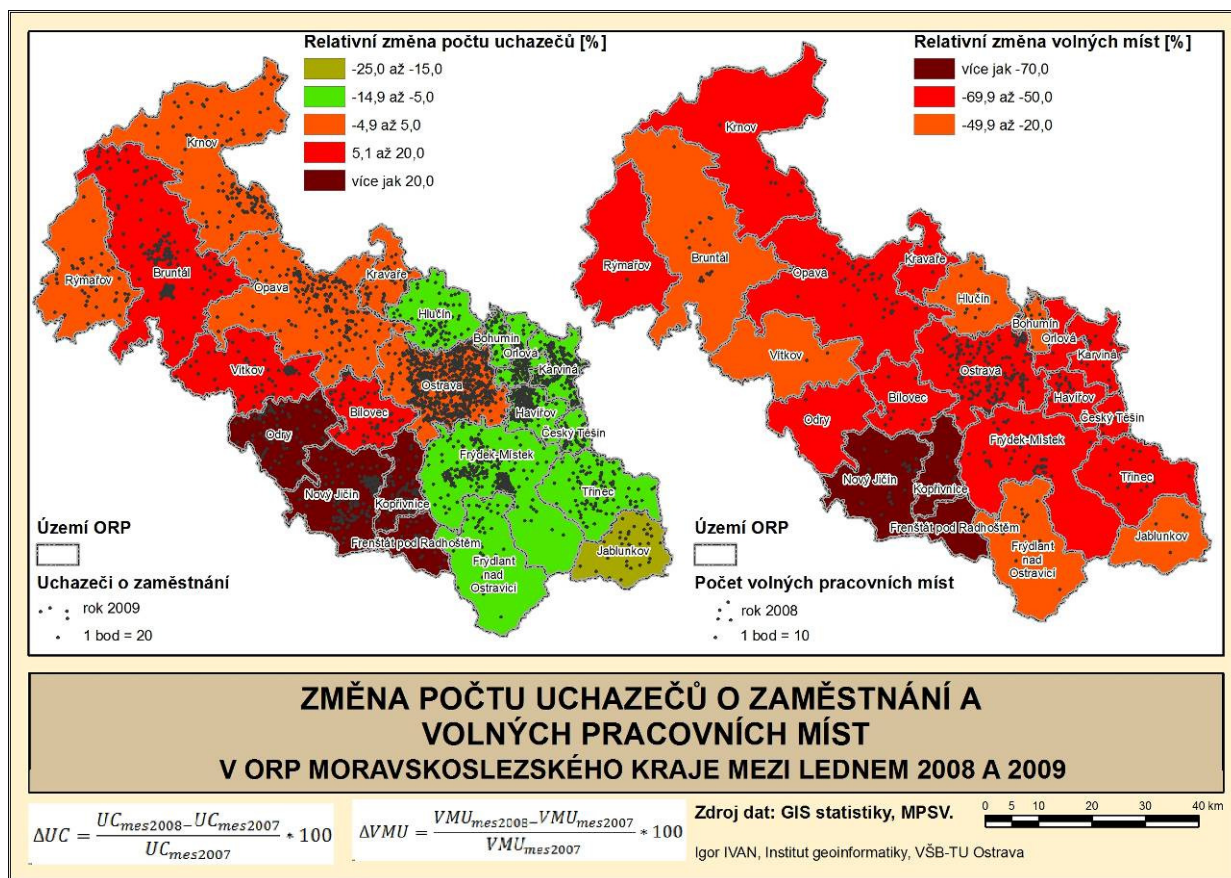
Dochází k prudkému poklesu míry volných pracovních míst v celé západní části kraje a i východní příhraniční oblasti s Polskem. Z hlediska počtu uchazečů se začínají vyskytovat problémy v SO ORP Vítkov, ve kterém je malý počet pracovních příležitostí. Situace je mimo jiné rovněž negativně ovlivněna snížením počtu pracovních míst v odvětví těžby dřeva.

Z trendu poklesu volných pracovních míst částečně vybočuje měsíc listopad, nicméně výše uvedené trendy budou pokračovat v prosinci 2008 a lednu 2009. Z hlediska počtu uchazečů dochází k nárůstu jejich počtu především v SO ORP Bruntál, Vítkov, Nový Jičín, Kopřivnice a Frenštát pod Radhoštěm. Hlavní vliv na tuto situaci mají první problémy v automobilovém průmyslu, které postihují především externí dodavatele těchto firem. Zpočátku se jedná hlavně o menší dodavatele, kteří nemají dostatečný kapitál k překonání krize. V SO ORP Bruntál se v tomto období problémy začínají dotýkat i plastikářského průmyslu. Stále přetrvávají problémy v těžbě dřeva, což postihuje především oblast Jeseníků a Beskyd. Jižní část výše zmíněného území je postižena problémem v automobilovém průmyslu. Do problémů se již od listopadu dostává Visteon Autopal Nový Jičín, V Kopřivnici má problémy Tatra i firmy v průmyslové zóně. V SO ORP Frenštát závod Continental Automotive Systems Czech Republic specializující se na výrobu autoelektroniky během října a listopadu propustil 70 kmenových zaměstnanců.

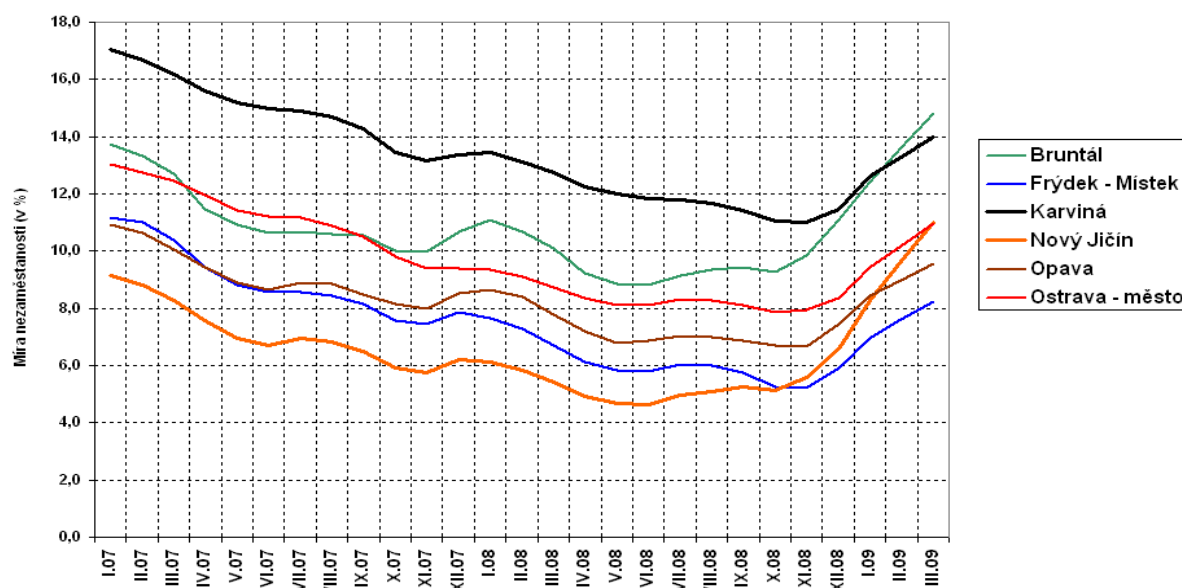

V prosinci krize postihuje hlavně oblasti s malým počtem pracovních míst, z hlediska počtu uchazečů je zde vidět jasný pás problémového území od SO ORP Bruntál přes Vítkov, Odry, Bílovec, Nový Jičín, Kopřivnice a Frenštát pod Radhoštěm. Na Bruntálsku se nejvýrazněji krize projevuje u jednoho z největších zaměstnavatelů AL Invest Břidličná, a.s., který přestal prodlužovat pracovní smlouvy.

V lednu pokračuje vlna propouštění, do problému se stále více dostávají podniky automobilového průmyslu na Novojičínsku (Tatra, Visteon Autopal a další.), dále podniky Osram a Linaset na Bruntálsku, ale také hutnické podniky oznamují hromadná propouštění, nicméně krize zasahuje i ostatní odvětví v Moravskoslezském kraji. Předpokládá se výrazný nárůst nezaměstnanosti v celém kraji, nejvíce jsou a budou postiženy nárůstem nezaměstnanosti okresy Nový Jičín a Bruntál (viz následující graf).

Graf 5 – Predikce vývoje míry nezaměstnanosti v okresech Moravskoslezského kraje.

Pokud bychom měli shrnout dopady krize na Moravskoslezský kraj, tak mezi nejvíce postižená odvětví v Moravskoslezském kraji patří hutnictví (např. ArcelorMittal Ostrava, Vítkovice a další), strojírenský průmysl (zvláště automobilový a navazující průmysl), textilní průmysl (Slezan Frýdek-Místek, a.s.) logistika a stavebnictví. Zvláště je následně ohrožen cestovní ruch⁴ a drobní živnostníci (např. výroba nábytku).

Jednotlivé podniky sahají po úsporných opatřeních, která se týkají snižování mzdových výdajů, např. propouštěním externích zaměstnanců (často cizinců) z personálních agentur, brigádníků a zaměstnanců ve zkušební době. Dále pak nejsou prodlžovány pracovní smlouvy nebo pracovníci čerpají dovolenou. Dle § 209 Zákonníku práce mají zaměstnavatelé po povolení tohoto opatření úřadem práce možnost poskytnout svým zaměstnancům náhradu mzdy ve výši 60 %, jedná se i o stálé zaměstnance. Podniky také snižují režijní výdaje, především na marketing a reklamu, dochází k poklesu investic a útlumu sponzorování kultury a sportu.

Krize bude mít vliv na snížení příjmů domácností, problémy budou mít především zadlužené domácnosti. Dojde ke změně spotřebitelského chování, preferovány pro běžnou spotřebu budou nejlevnější výrobky a dojde k dalšímu snížení poptávky, což povede ke ztrátě dalších pracovních míst.

Dopady krize se projevují ukončením developerských projektů, zeštíhlením podniků, zvýšeným objemem výdajů státu v rámci záchranné sociální sítě. Klíčovým problémem je nerovnoměrná prostorová distribuce postižených obyvatel a z toho vyplývající tvorba chudinských ghett ve městech.

⁴ Rozhodně poklesne počet dovolených trávených mimo republiku z důvodu zdražování koruny a nižší kupní síle obyvatelstva, naopak pozitivní změnou může být zvýšení zájem o domácí destinace např. Beskydy a Jeseník.

4 Závěr

Regionální společenství prochází v poslední době velkými změnami. Jedná se např. o proměny sociální struktury, roste význam sociálních sítí, dochází ke stárnutí populace, ke změnám organizace i náplně práce. Tyto změny jsou indikátorem nové formy společnosti, často nazývané znalostní společností nebo postindustriální společností. Uvedené změny se silně dotýkají trhu práce. Jedná se zejména o změny kvalitativní, které se velmi špatně kvantifikují.

Demografické změny především ovlivňuje stárnutí populace. Rovněž agregátní přirozený přírůstek za posledních 10 let je ve všech krajích záporný. I přes mírně pozitivní změny v posledních třech letech budou tyto negativní tendence pokračovat. Hlavním faktorem, který ovlivňuje počet lidí v regionech, se stává migrace. Moravskoslezský kraj z demografického hlediska disponuje obrovským potenciálem technicky vzdělaných lidí, určitým problémem však je nevyvážená věková struktura obyvatel, kdy v řadě měst dochází k výraznému stárnutí obyvatel. Velký problém představuje skutečnost, že z regionu odchází vysoký počet kvalifikovaných lidí. V posledních letech došlo ke snížení a následné stabilizaci tohoto trendu.

V současnosti dochází k rozvoji regionu, který se projevuje především v Ostravě, jež je centrem řady developerských firem. V kraji rovněž působí několik klustrových seskupení (dřevařský, strojírenský klastr). Ostrava byla vždy multikulturním centrem, ve zdejším regionu docházelo ke koncentraci Slováků a Poláků. Ostrava by v budoucnosti mohla působit do jisté míry jako centrum výše zmíněných národností. Velkou šanci pro rozvoj kraje také představuje potenciální vzájemná spolupráce s Polskem a Slovenskem v mnoha oblastech, např. v oblasti automobilového průmyslu. Tak by se mohl zformovat významný region s potenciálem až kolem 7 mil. osob. Rizikem dalšího rozvoje regionu je zdevastované životní prostředí kraje z minulosti.

Z hlediska dalšího rozvoje lze v kraji očekávat další prostorovou diferenciaci projevující se na jedné straně rozvojem města Ostravy a jeho zázemí a na druhé straně existencí území se špatnou dopravní dostupností a nedostatkem pracovních míst (jedná se především o oblast Bruntálska, Osoblažska, Budišovska, Vítkovska a také Rýmařovska).

Rozvojové trendy Moravskoslezského kraje jsou přerušeny hospodářskou recesí. Nicméně prostorové dopady krize, jak ukazuje tento článek, nejvíce postihuje periferní oblasti, které mají jen minimální možnosti na vyrovnání se se způsobenými problémy. Při nárůstu nezaměstnanosti lze očekávat výrazně rozdílné dopady pro jednotlivé oblasti a to jak na úrovni obcí taky i na úrovni mikrolokalit v rámci větších měst. Dopady krize prověří především nezávislost a zdraví regionální ekonomiky a na druhou stranu i sílu sociálních vazeb mezi lidmi.

Použitá literatura a zdroje dat

ČSÚ Regionální účty 2007. Dostupné na WWW:

<<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/1371-08>>

ČSÚ Trh práce v ČR 1993 - 2007. Dostupné na WWW:

<<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/3103-08>>

HANČLOVÁ, J. – TVRDÝ, L. et al. *Modelování a klasifikace regionálních trhů práce*. [online]
Ostrava: VŠB-TU Ostrava, Ekonomická fakulta, 2002. 150 s. ISBN 80-248-0220-1.

Dostupné na WWW: <<http://homel.vsb.cz/~tvr12/>>

MPSV Měsíční statistiky GIS0 .2007 – 2009.

MPSV Výkaz Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa. Dostupné na WWW:

<http://portal.mpsv.cz/sz/stat>

TVRDÝ, L. a kol. Trh práce a vzdělanost v regionálním kontextu. .Ostrava: VSB-TU Ostrava, 2007. ISBN: 978-80-248-1665-4. Dostupné na WWW: <<http://homel.vsb.cz/~tvr12/>>

ÚP Bruntál Analýza stavu a vývoje trhu práce v okrese Bruntál v roce 2008 a předpokládaný vývoj v prvním pololetí roku 2009. Bruntál, Úřad práce v Bruntále, 2008.

ÚP Frýdek - Místek Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Frýdek - Místek v roce 2008 a předpokládaný vývoj v prvním pololetí roku 2009. Frýdek - Místek, Úřad práce ve Frýdku - Místku, 2008.

ÚP Karviná Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Karviná v roce 2008 a předpokládaný vývoj v prvním pololetí roku 2009. Karviná, Úřad práce v Karviné, 2008.

ÚP Nový Jičín Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Nový Jičín v roce 2008 a předpokládaný vývoj v prvním pololetí roku 2009. Nový Jičín, Úřad práce v Novém Jičíně, 2008.

ÚP Opava Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Opava v roce 2008 a předpokládaný vývoj v prvním pololetí roku 2009. Opava, Úřad práce v Opavě, 2008.

ÚP Ostrava Analýza stavu a vývoje trhu práce v Ostravě v roce 2008 a předpokládaný vývoj v prvním pololetí roku 2009. Ostrava, Úřad práce v Ostravě, 2008.

Zpravodajství ČTK, Bruntálský a krnovský deník, Novojičínský deník, Frýdecko-místecký a třinecký deník.